

STYLE DORADCZE

JAKIM TYPEM DORADCY JESTEŚ?

PORADNICTWO DYREKTYWNE zakłada znaczną przewagę doradcy nad uczniem. Oparte jest na **koncepcji behawioralnej**. Doradca *wie, co jest dobre i pożądane* i steruje, nierzadko manipuluje uczniem, **dając mu gotowe rozwiązania**.

Uczeń jest tu niesamodzielny – doradca stosuje **wzmocnienia pozytywne**: nakłanianie, przekonywanie, ocenianie; udziela wskazówek, posługuje się wykładem, treningiem. Uczniowi pozostaje: zwerbalizowanie problemu, zadawanie pytań, stosowanie się do zaleceń.

EKSPERT (skrajny typ doradcy): **powinien znać doskonale wszystkie zawody** (poznanie osobowości ucznia nie jest tutaj tak istotne):

- skupia się na sytuacji zewnętrznej, która determinuje zachowanie ucznia,
- posługując się koncepcją diagnostyczną wyboru zawodu, potrafi zdiagnozować cechy i dopasować je do odpowiedniego zawodu,
- ma dużą wiedzę, doświadczenie; **wie, co dla danego ucznia jest najlepsze** (ma takie wewnętrzne przekonanie),
- **stosując odpowiednie kary i nagrody** w postaci pochwał lub wskazania na niedostatki czy braki – wpływa, nakłania ucznia, aby wybrał taki zawód, który doradca ekspert uważa za najbardziej dla niego odpowiedni,
- **odpowiedzialność za udzieloną poradę zawodową leży po stronie doradcy**, gdyż uczeń z założenia jest bierny (wyboru dokonuje tak naprawdę doradca).

INFORMATOR (mniej ekstremalny od eksperta):

- **zajmuje się głównie informacją o możliwości zatrudnienia, zawodach** i propagowaniem (w łagodniejszej formie) jego zdaniem najlepszego zawodu dla ucznia.

PORADNICTWO LIBERALNE zbudowane jest na koncepcji humanistycznej. Można je określić mianem **pomocy starszego brata**, gdzie doradca pozwala uczniowi na tworzenie i wytyczanie własnej drogi życiowej. Tworzy się wówczas relacja oparta na empatii dwóch równorzędnych partnerów. W tym kontekście uczeń posiada duży potencjał, który tylko należy odkryć: uczeń nie zawsze zdaje sobie bowiem sprawę ze swoich mocnych stron.

Aby wywiązać się z zadań, doradcy powinni tu postępować według 3 podstawowych zasad (jest to tzw. TRIADA ROGERSA):

- a) być kongruentnym (być sobą) (**KONGRUENCJA**),
- b) szanować ucznia bezwarunkowo, akceptując go takim, jaki jest (**AKCEPTACJA**),
- c) umieć „wczuwać się”, w jego sytuację, a nie oceniać czy krytykować (**EMPATIA**).

LESEFERYSTA

- **nie jest zorientowany na zawody, ale na ucznia,**

- nie ma gotowych odpowiedzi, jaki zawód powinien on wybrać, bo wie, że każdy uczeń jest inny i to, co jest dobre i wartościowe dla doradcy, nie musi być takim dla radzącego się,
- konstruowanie kariery traktowane jest tu jako proces rozwojowo-wychowawczy,
- chce wspólnie z uczniem przebywać drogę rozwoju zawodowego, ale niekoniecznie zamykać ją wyborem konkretnego zawodu,
- **poświęca uczniowi wiele czasu**, pobudza go do poznania siebie, również pod kątem wykonywania zawodu,
- stwarza możliwości samoanalizy, oświetla „pole problemowe”, ale **nie udziela konkretnych porad**,
- **ostateczną decyzję co do wyboru dalszej drogi zawodowej i odpowiedzialność za wybór pozostawia uczniowi.**

SPOLEGLIWY OPIEKUN (mniej ekstremalny od leseferysty):

- ciepły, otwarty i akceptujący,
- **stymuluje do aktywności, pobudza do refleksji**,
- nie narzuca zdania, ale też w sytuacji, gdy jest proszony, nie rezygnuje z udzielania porady,
- **uczeń sam podejmuje decyzję zawodową, przy akceptacji spolegliwego opiekuna**, zatem odpowiedzialność za decyzję jest tu rozłożona, większa jednak po stronie ucznia.

PORADNICTWO DIALOGOWE, w którym doradca i radzący się wspólnie poszukują alternatyw i poszerzają spojrzenie na konteksty problemu. **Podstawą tego typu poradnictwa jest koncepcja poznawcza** człowieka. Jest to **poradnictwo partnerskie**, w którym proces poradniczy przyjmuje najczęściej **postać dialogu**. Doradca jest tu również partnerem ucznia w procesie wyboru szkoły/zawodu, jednak posiada większe kompetencje. Pozwala mu to inspirować ucznia do działania, stawiania sobie nowych celów, planowania.

KONSULTANT jest typowym przedstawicielem doradcy dla poradnictwa dialogowego:

- zakłada, że informacje płynące ze struktur poznawczych ucznia i ze środowiska zewnętrznego ukierunkowują jego działania;
- **uczeń konsultuje swe wybory**, więc odpowiedzialność za wybór zawodu jest rozłożona między ucznia i doradcę
- przywiązuje uwagę do **motywów** wyboru ucznia, jego wartości, preferencji.

Opracowanie

(na podst. B. Wojtasik, Podstawy poradnictwa kariery. Poradnik dla nauczycieli, KOWEziU, Warszawa 2008)

Elżbieta Swat-Padrok